

Singer Helén

Ezen a képen is a nővérem látható, Singer Helén, de nem tudom, hol és mikor készült. Ez a kép is azért maradhatott meg, mert a nővérem, mielőtt Ungvárról elvitték Auschwitzba, elrejtette a családi fényképeket a házuk padlója alá. Akkor találtam meg, amikor rendbe hozattam a házat. Amikor fölszedték a padlót, előkerültek a képek.

Helén 1912-ben született. A zsidó neve Haja. Nagybereznán két héder volt: egy a fiúknak, és egy a lányoknak, ide járt Helén is. A lányok kevesebb tantárgyat tanultak. De azért mindent megtanítottak nekik, amit tudnia kell egy zsidó nőnek, tanultak imádkozni, héberül olvasni. A lányok öt- vagy hatéves korukban kezdtek tanulni a héderben, nem emlékszem pontosan, és egy évig tanultak ott. Nagybereznán nem volt zsidó iskola. Mindannyian, a nővérem is és Leopold öcsém is a nyolcosztályos ukrán iskolába jártunk. Koedukált iskola volt, a fiúk és a lányok együtt tanultak. Az osztályban sok zsidó gyerek volt, és voltak ukránok [rutének], magyarok. A többség már az iskola előtt is ismerte egymást. Semmiféle antiszemita megnyilvánulás nem volt.

Helén 1934-ben férjhez ment. A szüleim igazi zsidó esküvőt rendeztek neki. Volt hüpe, az esküvői ceremóniát a rabbi vezette. Az esküvő Nagybereznán volt, utána pedig apám vett nekik egy házat Ungváron. A nővéremék Ungvárra költöztek. Felnőtt az öcsém, befejezte az iskolát, és én elkezdtem a szabómesterségre tanítani.

Én 1942 és 1946 között szovjet hadifogságban voltam, ott ismerkedtem meg a feleségemmel, Szofijával. A családom sorsáról semmit sem tudtam. Szofijával elhatároztuk, hogy összeházasodunk, de úgy döntöttünk, hogy akkorra halasztjuk az esküvőt, amikor megérkezünk az én házamba, mert az én családommal szerettünk volna ünnepelni. Megkértem a lágerparancsnokot, Ptasinszkijt, aki szintén zsidó volt, tudja meg, mi zajlik itt, Kárpátalján, van-e még valaki ott a zsidók közül. Ptasinszkij hivatalos úton megkérdezte, és azt a választ kapta, hogy a családomból senki sem él. Minden zsidót elvittek a németek Auschwitzba, mindet megölték [Nem a németek "vitték el" a zsidókat Auschwitzba. A deportálást a magyar hatóságok hajtották végre. Lásd: Ungvár. -- A szerk.].

A hadifogságból, Voronyezsből elmentem Ungvárra. Iratokat kellett szereznem a családomról, de nem sikerült. A nővérem házában idegenek laktak. A nővérem is és a családja is meghalt a koncentrációs táborban. Én egy távoli rokonomhoz költöztem, és elkezdtem intézkedni, hogy visszaadják a nővérem házat. Ungváron lakott az unokatestvérem ismerőse, egy ügyvéd, aki a bíróságon vitte az ügyemet. Nagybereznán végre kaptam egy papírt, ami igazolta a személyemet, és ezzel kaphattam igazolványt. A bíróságon sikeresen végződött a perem, visszaadták a házat. Máig itt lakunk. Amikor az 1950-es évek elején elkezdtek fölújítani a házat, és lecseréltük a rothadó deszkapadlót, egy ajándék várt rám a nővéremtől. Amikor elvitték őket a koncentrációs táborba, nyilván nem akarta elől hagyni a fényképeket, és elrejtett egy fényképekkel teli borítékot a padló alá. Ott találtunk rá a felújítás alatt. Nekem ez nagy öröm volt, hiszen egyetlen fényképem sem maradt a családomról.